

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Seder Rav 'Amram Ga'on z.l.

Amram ben Sheshna

<אָאָג אַנשש אָב אַרמע

Warszawa, 625 = 1865

מירופ רדס

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9755

נחמן בר יצחק אמר משאל אביך ויגדך, מלות נר חנוכה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ומאי נפקא מינה, מי שלא הדליק משתשקע החמה מדליק עד שתכלה רגל מן השוק, ות"ר מלות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין, ז"ש אומרים ביום ראשון מדליק שמנה, מיכאן ואילך פותח והולך, וב"ה אומרים ביום ראשון מדליק אחת, מיכאן ואילך מוסיף והולך, והלכה כבית הלל, ונר חנוכה מלוא להניח על פתח ביתו מבחוץ בעפח הסמוך לפתח בלד שמאל, כדי שיהא בהכנסתו הנר משמאל והמזוזה מימין כדי שיכנס בין שתי מלות, ואם דר בעליה מניחה בחלון הסמוך לרשות הרבים. ואסור להשתמש באותו נר, אבל מכסהו בכלי בכדי שיתראה מעט שיכירו כי נר חנוכה [הוא], ואם נשבה הרוח או פחד מפני הליסטיין מניחו על שולחנו ודי לו, ואם כבתה מותר להדליקה עד כמה פעמים עד שיכלה אותו שמן אשר שם בו בדבר מלוא ולא יגיה הכר יותר. ובע"ש מדליק נר חנוכה תחלה ואח"כ של שבת, שאם מדליק של שבת תחלה אסור להדליק נר של חנוכה שכבר קבל עליו [שבת]. ושמונה ימי חנוכה מותרים במלאכה*. דא"ר יהושע בן לוי נסים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו נס. ובשמונה ימי חנוכה מותרו' בעשיית מלאכה:

סדר פורים

פורים מתפלל שמונה עשרה, ובהודאה מזכיר.

על הנסים על הגבורות ועל התשועות על המלחמות ועל הפרות ועל הפורקן שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן [הזה]:

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע ובקש להשמיר להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, בשלושה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבו, ואתה ברחמיך הרבים הפרת עצתו וקלקלת את מחשבתו והשבבת לו גמולו בראשו, ותלו אותו ואת בניו על העץ, בשם שעשית עמהם פלא ונסים כן עשה עמנו ה' אלהינו נסים ונפלאות בעת הזאת ונודה לשמך הגדול סלה. ועל כלם. וכל החיים:

וחייב אדם לקרוא את המגלה ביום ארבעה עשר ביום ובלילה, דאמר ריב"ל חייב אדם לקרות המגלה בלילה ולשמועה ביום שנא' אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי, וא"ר יהושע בן לוי נסים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו נס, הקורא את המגילה שאינה משורטט' אין אדם יולא בה ידי חובתו. הקורא את המגלה עומד ויושב, קראה אחד קראה שנים ילאו, מקום שנהגו לברך יברך ושלח לברך לא יברך, אמר רבי לא שאלו ללח לאחריה אבל לפניו מלוא לברך, דאמר רב יהודה אמר שמואל כל המלות כלן מברך עליהן עובר לעשייתן, מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא, דכתיב ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם. לפניו מברך מנ"ח סימן. בא"י אמ"ה אקב"ו על מקרא מגילה. וברכת שעשה נסים לאבותינו, וברכת שהחיינו: ולאחריה מברך במקום שנהגו, ברוך אתה ה' ה', הנפרע מלעמו ישראל מכל אויביהם האל המושיע:

וכי

(* ע' טענות בסוף ספי')

וד
וד
בי
ט
וד
וכ
כי
בי
די
א
א
ג
ק
ט
די
שי
י
ק
בי
ק
י
כ
א
ול
י
וד
ש
ח
מ
כ
ול
ת

והכי אמר רבינו נתן ראש ישיבה הכי נהגין במתיבתא לומר ברכת הרב את רבינו וכו', ולא אמרינן האל הרב את רבינו¹⁴ דהא אמרינן ה' אלהינו :

והקורא את המגילה בזמנה אינו קורא אותה חלה בעשרה, שכן אמר רבינו נתן ראש ישיבה לענין מגילה, אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה חפילו ביחוד ושלא בזמנה בעשרה, רב אחי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה, הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אחי, וכיון דרב קא חייש להא דרב אחי הלכה כרב אחי :

והקורא את המגילה בלבוש כורכ וקורא כס"ת, ואינה פושטה כאגרת, ששתי ישיבות ובבית רבינו שבבבל ובכל מקומות ישראל קורין כס"ת, וכך מנהג. וכשהוא קורא ואת פרשנדתא ואת דלפון עשרת בני המן חייב לקרותם בבית אחת כלן ולא יפסיק בהם, דאמר רב אדא דמן יפו עשרת בני המן לריך למימרינהו בנשימא אחת, מ"ט בלבו בהדדי נפיק נשמתייהו. ולריך שיחא ארוך ו"ו ייזתא, דא"ר יונה א"ר זירא ו"ו דויזתא לריך לממתחי' בזקיפא כו'. מ"ט בלבו בחד זקיפה אזדקיפו, וא"ר חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמריתא, כל השירות כלן אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח חוץ מוזו שאריח על גבי אריח ולבנה על גבי לבנה, מ"ט א"ר אבהו כדי שלא תהא תקומה למפלתן : וזו ששינוי אבל קורין אותה ללועזות בלעז, בצרייתא, וזו שאמרה גפטיה לגפטיים עברית לעבריים עילמית לעילמייים מדיית למדיים יונית ליוניים אין לכולי עלמא לא, רב ושמואל דאמרי לעז יונית לכל כשר, כרשב"ג דתנן רשב"ג אומר אף בספרים לא הותרו שיכתבו חלה יונית, וא"ר יוחנן מ"ט דרשב"ג דכתיב יפת אלהים ליפת גו' יפיוחו של יפת ומאי ניהו ספרים שנכתבו בלשון יונית יהיו באהלי שם, וכן הלכה, ואם כן לימרו הלכה כרשב"ג, אם היו אומרים כן היינו אומרים לא אמר רשב"ג במגלה חלה בשאר ספרים (חלה) באו חלו ואמרו בפירוש לעז יוני לכל כשר, קראוהו סירוגין ומתמננס ילא. ותנו רבנן קראה סירוגין ילא ר' מונא אומר משום ר' יודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש. והכי אמר רב נטרונאי גאון ריש מתיבתא, בהלל ובמגילה ובק"ש אם פסק ושהה כדי לגמור את כלה אינו חוזר, דא"ר יוחנן שמע תשע תקיעות בחשע שעות ביום [ילא]. ואעפ"י שאמר ר' שמואל הלכה כר' מונא שאמר אם שהה כדי לגמור את כולה [ילא] [חוזר] לראש, קיימי לן שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן. הלכך בהלל ובמגילה ובק"ש אעפ"י ששהה כדי לגמור את כולה [אינו] חוזר (אינה) לראש חלה למקום שפסק, משום דהלכה כר' יוחנן. מהיכן קורא אדם את המגלה ויולא בה ידי חובתו, ר' מאיר אומר כלה, ר' יודה אומר מאיש יהודי, ר' יוכי אומר מאחר הדברים האלה, ר' חלבו אומר רב חמא בר גוריא אומר רב הלכה כדברי האומר כלה, ואפילו למאן דאמר מאיש יהודי לריכא שתהא כתובה כלה, וא"ר חלבו א"ר חמא בר גוריא מגלה נקראת ספר ונקראת אגרת, נקראת ספר שאם תפרה בפשתן פסולה, נקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטין גידים כשרה, אמר רב חמא בר יחאק ובלבד שיהיו משולשין :

¹⁴ ע' הערות בסוף הכ"י.

ולאחר שקורין את המגילה בפורים, בין ביום בין בלילה, אומרים ובא לציון וכל סדרה דקדושה, וכך מנהג בשתי ישיבות. ואין אומרים הלל בפורים, מ"ט לפי שאין אומרים הלל על גס שבח"ל, לפיכך נופל אדם על פניו בפורים, וכך אמר רב עמרם בר ששנא ריש מתיבתא, כך מנהג במתיבתא שירדין תנאין לפני גאון ואב ב"ד ואלופים וכל ישיבה כלה ומבקשים רחמים הרבה ומפלין על פניהם, שאין דומה פורים לכל המועדות ולחנוכה, שבכולן אנו אומרים את ההלל ואומרים זה היום עשה ה' נגילה. [ואלו *] בפורים אין אומרים אותו, מ"ט שנגאלו ישראל ממיתה לחיים, ואנו לריכים לרחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה:]

סדר של פסח

וסדר של פסח ששאלתם כך הוא, כל אחד ואחד מישראל לריך להסב ולשתות ארבע כוסות של יין, שכך שנינו (בפרק ע"ט) אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, אפילו מן התמחוי. בתחלה מוציין את הכוס ומברכין על היין קודם, שכך שנינו מזנו לו כוס ראשון, ב"ש אומר מברך על היום ואח"כ מברך על היין, וב"ה אומר מברך על היין ואח"כ מברך על היום, למה שהיין גורם לקדושה, ועוד שתאמר דבר אחר ברכת היין תדירא וברכת היום אינה תדירא, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, והלכה כב"ה, וכך מברך:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו וכו' • מקדש ישראל והזמנים. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ואין לריך לומר שעשה נסים, שכך אמר ראש ישיבה, המקדש בפסח אין לריך לומר על הכוס שעשה נסים, מאי עמא הואיל שלריך לומר ועשה לנו את כל הנסים האלו, ושם לריך להזכיר שעבוד ועבדות וגם וגאולה, אינו לריך להזכיר כאן, ואם מזכיר שתי פעמים מוליא שם שמים לבטלה, ובחנוכה ובפורים אנו אומרים אותה ברכה בפני עלמה, ששם אין קדושה ולא הגדה ולא סדר נסים בפסח, וכך מנהג בשתי ישיבות שאין אומרים. וכך אמר רב נטרונאי גאון ריש מתיבתא, מי שאומר בקידוש של פסח אשר קדש את ישראל, וכשגומרים מה נשתנה אין אומר עבדים היינו לפרעה, ואינו אומר מתחלה אלא אומר ויאמר יהושע אל כל העם עד ויעקב ובניו ירדו מצרים, ואומר מברוך שומר עד לא ולמד וקורא ארמי אויב אבי עד שגומר את הפרשה כלה, פסוקין כמות שהן ואינו אומר מדרשא כלל, ואומר רבן גמליאל אומר, ואשר גאלנו והלל, תימה גדול בדבר זה, מי שנוהג מנהג זה אין לריך לומר שלא ילא, אלא כל מי שעושה כן, מין הוא, וחלוק לב הוא, וכופר בדברי חכמים ז"ל, ובזה דברי משנה ותלמוד, וחייבין כל הקהלות לנדומו ולהבדילו מקהל ישראל, ככתוב והוא יבדל

(* כ"ז ממלא במנהג הלכות מגילה אות כ"ג וכ"י נשמע בשגגה •

יצד
לבי
היו
מא
ותל
לכל
תלו
של
שלו
להו
שנו
ובי
ואו
בו
בו
חג
קד
יא
בו
וע
ולל
של
אב
ול
יר
חר
בו